

Svitlana Linda

(Uniwersytet Narodowy Politechnika Lwowska)

Olga Mykhaylyshyn

(Narodowy Uniwersytet Gospodarki Wodnej

i Zasobów Przyrody, Riwne, Ukraina)

64

Neoklasycyzm w architekturze Ukrainy Zachodniej w okresie międzywojennym

Pierwsze trzydziestolecie XX w. w historii Ukrainy Zachodniej to złożony czas transformacji geopolitycznych, zmiana systemu wartości i postaw społecznych. Przed I wojną światową Galicja była ważną częścią imperium austro-węgierskiego, a Lwów – administracyjnym i kulturalnym centrum największej prowincji imperium. Wołyń i Polesie Zachodnie wchodziły w skład imperium rosyjskiego. Sytuacja zmieniła się radykalnie po I wojnie światowej: Galicja i Wołyń weszły w skład państwa polskiego.

Ramy chronologiczne klasycyzmu międzywojennego wyznaczają lata 1920–1930. Wyróżniał go ścisły związek z oficjalną polityką kulturalną i propagandą. Jaskrawym przykładem była architektura Polski tego okresu. Zadeklarowane w 1918 r. – w zaraniu polskiej niepodległości – dążenie do stworzenia państwa narodowego wymagało wizualnego potwierdzenia działań we wskazanym kierunku, także za pomocą środków architektonicznych. Ważnym źródłem prototypów form była narodowa spuścizna architektoniczna z czasów króla Stanisława Augusta. Właśnie ta epoka, „złoty wiek”, kojarzyła się w świadomości Polaków z okresem największego rozwoju publicznego i ekonomicznego Polski jako niepodległego państwa, a jednocześnie z arcydziełami architektury, które zajęły honorowe miejsce w szeregu najwybitniejszych dzieł architektury europejskiej epoki oświecenia.

Stylowy obraz rozwoju architektury Lwowa w interesującym nas okresie był dość różnorodny. Pluralizm stylowy wzmacniały tendencje funkcjonalistyczne i poszukiwania narodowych wariantów rozwoju stylu ukraińskiego. Na tym mocnym tle architektura neoklasycystyczna nie była zjawiskiem dominującym, niemniej jednak był to osobny fenomen, reprezentowany przez twórczość całej plejady wybitnych architektów – Jana Bagińskiego, Witolda Minkiewicza, Tadeusza Obmińskiego, Eugeniusza Czerwińskiego.

Wydaje się, że pojawienie się neoklasycyzmu było związane tak z ideologiczną postawą młodego państwa polskiego, jak i dogłębną znajomością przez architektów lwowskich polskiej i rosyjskiej spuścizny klasycyzmu. Nie mniej ważnym czynnikiem było ukształtowanie się silnej szkoły architektonicznej we Lwowie – jednej z najlepszych w Polsce – a także skala zadań twórczych, których rozwiązanie wydawało się możliwe tylko dzięki zastosowaniu ponadczasowych, klasycznych form.

Pierwsze monumentalne gmachy okresu międzywojennego na terenie województwa wołyńskiego (stworzonego w 1921 r. na terenie II Rzeczypospolitej), których podstawę artystyczno-architektoniczną tworzyły formy klasycystyczne, pojawiły się w pejzażu architektonicznym miast wołyńskich dopiero w połowie lat dwudziestych XX w. i były to projekty polskich architektów, Mariana Lalewicza i W. Balińskiego.

Tendencje neoklasycystyczne, choć nie były dominujące w architekturze Ukrainy Zachodniej w pierwszym trzdziestoleciu XX wieku, pozostawiły istotny ślad w jej obrazie architektonicznym. Architektura neoklasycystyczna kształtowała się na tych ziemiach w złożonych warunkach zmiany systemu wartości młodego państwa polskiego, pod wpływem silnych szkół architektonicznych sąsiednich państw, co doprowadziło do powstania różnorodnej twórczo tradycji neoklasycznej, potwierdzonej subiektywnymi przekształceniami i uproszczeniami.